

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Cap. II. De actionibus competentibus occasione funeris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

Quest. 800. Quid sit circa jus, interveniendi funeribus præcipue competens parochi, dum defunctus sepeliendus in Ecclesia regularium & quid portio canonica ratione sepulture & debita, unde, cui, à quibus solvenda?

Resp. Ad primum sufficienter responsum per plures numeros *in foro benef. p. 1. q. 453.* quæ vide. videnda quoque; quæ desuper habet Reiffenst. *h. t. à n. 24.* ad cætera quoque singula accuratè responsum *in meo foro benef. p. 1. q. 454. & sequentibus usque ad quest. 460.* videri quoque poterunt, quæ desuper habet Reiffenst. *h. t. à num. 44.* ad quest. 64.

CAPUT II.

De actionibus competentibus occasione funeris.

Quest. 801. Quenam dentur actiones occasione sepulture?

Resp. Earum dantur octo species. tres concernentes ipsum funus & jus sepeliendi, nimirum actio in factum de funere ducendo. interdictum de mortuo inferendo. actio in factum de funere in locum alterius illato. quatuor concernentes sepulchra in ordine ad eorum religionem defendendam, nempe interdictum de sepulchro adificando. interdictum ne quid in loco sacro fiat. actio sepulchri inhabitali. actio de sepulchro violato. Una, dicta funeraria, concernens sumptus in funus impensos. ita Muller. *l. c. th. 75.* loquendo nunc de harum actionum aliquibus in specie.

2. Primò actio in factum de funere ducendo fundatur in dicto, quo cavetur ut funus ducere liceat, ne corpora aut ossa mortuorum detineantur aut videntur, neve prohibeatur, quò minus viâ publicâ transferantur; continet edictum hoc, respicitque hæc actio utilitatem publicam, ne scilicet hac ratione corpora contra publicam honestatem & utilitatem maneat insepulta. Struv. *in ff. de relig. & sumpt. fun. th. 83.* competit ei, qui impedit mortuum inferre in locum quo jus inferendi habet. *l. 8. §. ult. cit. t.* estque perpetua, unde non tantum competit adversus eum, qui ipse injustè funerationem impedit sed & contra hæredes illius ad omne id, quod interest funerantis, non fuisse impeditum. Lauterb. *in cit. t. §. 20. juncto §. 21.* Muller. *ibid. th. 83.* juxta *cit. l. 8. & l. 9. ff. b. t.* atque in specie (quidquid olim in contrarium apud gentes aliquas factum, & modò alicubi fieri dicatur de quo videndus Muller. *l. c.*) propter as alienum debitoris sepulturam impedire, ejusque cadaver arecto detinere injustum, inhumanum crudelitati proximum, communi consensu consentiunt AA. Farinac. *pr. crim. l. 1. tit. 3. q. 20. num. 139.* Covar. *Var. res. sol. tom. 2. vol. 3. num. 10.* Muller. *l. c.* Lauterb. *§. 22.* Brunem. *ad l. 38. ff. cit. t.* Mevius de arresto. *c. 8. num. 225.* ubi id ampliat & limitat. communi huic DD. consensui plures LL. ad stipulantur ut *l. fin. c. de sep. viol. nov. 60. c. 1. pr. novel. 115. c. 3. §. 1.* variâ etiam talibus detentoribus & arrestantibus cadavera debitorum pœnas statuente: nimirum ut præter debiti jacturam tantundem hæredibus defuncti solvereteneantur, & tercia bonorum parte publicatâ, perpetuam infamiam notam incurrant: præterquam quòd hæredibus defuncti actio injuriarum reservetur, ut Muller. quas pœnas adhuc in usu esse apud eundem *l. c.* testantur Carpz. *p. 1. c. 30. d. 22.* Richter. Besol. & alii, & hæc obtinere, et-

iamsi debitor mortuus obligatus fuisset mediante instrumento quarentigato vel latâ contra mortuum sententiâ, non obstante consuetudine, statutove in contrarium prætenso, ut citatis Carpz. *ubi antè.* Boër. *decis. 182.* & Covar. Muller. *c. fin. de consuetud.* nihilominus omnia dicta pari restrictionem in uno casu dicit Marant. *tr. de ordin. judicior. p. 4. disti. 11. vers. 25.* nimirum, dum potest judex Ecclesiasticus arrestare corpus mortuum alicujus usurarii, & facere, ut non sepeliatur, donec illius hæres caveat de usuris restituendis. pro quo citat Angel. *in novel. 60.*

3. Secundo interdictum de mortuo inferendo, simile actioni in factum de funere ducendo (à quo tamen in quibus differat, vide apud Muller. *ad ff. de mortuo inferendo th. 92.*) est prohibitorium, quo vetat prætor, ne illi, cui jus est altero etiam invito, inferendi aliqùd mortuum, vis fiat, neve ullâ ratione molesteur, viâ vel itinere arceatur vel aliâ servitute debita in ordine ad inferendum mortuum prohibeatur *L. 1. pr. & §. 4. ff. de mort. inferend.* competit hoc interdictum domino proprietatis fundi *cit. l. 2. §. 2.* itemque socio in fundum communem mortuum inferre volenti contra omnes vim facientes, aut viam ocludendo, vel negando, impedimentum struentes. adeoque etiam contra usufructuarium fundi & socium prohibentem illationem. Struv. *in cit. t. th. 94.* utpote qui suum interesse postea certo remedio consequi possunt, dum nimirum usufructuario conceditur actio in inferentem ad recipiendum, in quantum propter locum electum minutus & usufructus. *L. fin. cit. t.* socio adversus socium actio communi dividundo, vel certo respectu familiaris hereditaria, non quidem, ut inferens conventus illatum cadaver tollat, sed ut ratione illius loci jam per illationem facti religiosi ipsi satisfiat. Arg. *l. 43. cit. t. & l. 3. comm. divid.* Muller. *ad Struv. cit. th. 94.* quin etiam ratione itineris; cum favor sepulture sit tantus, ut etiam non habenti viam ad sepulchrum præses vicinum compellere possit, iter justo pretio præstare juxta *L. 12. cit. t. de mor.* Porro etsi hæc locum hodièdum non habeant ratione loci per illationem redditu religiosi, utpote quòd hodièdum non sit, contingere tamen potest, ut ab inundationes, hostilitatem aliamve gravem causam viâ publicâ ad cimiterium deferri nequeat, aut aliâs per agros & prata vicinorum necessario transeundum, iis invitis obstantibus, aut etiam armis prohibentibus, iter impediatur, adeoque hoc interdicto utiliter agatur. Struv. *L. c. th. 91.* Cæterum, ut Idem *th. 97.* & cum eo Muller, liberum est ei, qui mortuum inferre prohibetur illatâ vi, uti hoc interdicto, vel aliò mortuum inferre & postea in fa-

in factum agere, perque eam actionem consequi, quantum ejus interfuit prohibitum non esse.

4. Tertio actio in factum de funere, ut in locum alterius non inferatur, orta ex interdicto prætoris, contra cujus edictum facta illatio, de mortuo non inferendo, de qua *L. 2. §. 2. ff. de religiof. & sumpt. fun.* datur adversus eum, qui mortuum in locum intulit, aut inferri curavit, in quem jus inferendi seu sepeliendi non habuit, idque sive intulerit scienter, sive ignoranter, quia proprie ex delicto non venit, ut *Lauterb. in ff. cit. t. §. 16.* item contra ejus hæredes, quippe qui commodum inde sentiunt *Struv. in ff. eod. t. th. 77. & ibidem.* Muller juxta *L. 7. juxta L. 4. ff. eodem.* non tamen videtur dari contra socium, qui ignorante socio intulit in fundum communem seu pro parte suam; cum contra hunc sufficiat actio familiaræ eriscunda & communi dividundo, vel actio pro socio ut sentiunt *Struv. Muller. l. c.* *Lauterb. §. 7. innixi L. 2. §. 1. cit. t.* quid verò dicendum ad *L. 6. §. 6. ff. comm. dividund.* vide apud eosdem. competit verò hæc actio ex ipsis verbis *L. 2. §. 1. ff. de religiof. & sumpt. fun.* directa domino proprietatis fundi ejusque hæredi per *L. 7. ff. eodem.* non tamen competit solum possessori bonæ fidei; quia dominium verum non habet. *Arg. cit. L. 2. §. 1. Struv. l. c. th. 76.* Muller. *ibid. lit. y.* quamvis tamen *Struv.* dicat actionem utilem videri ei concedendam. competit quoque hæc actio usufructuario istius loci, qui tamen impedire nequit, quò minus ipse dominus proprietatis inferri possit, si aliò tam opportunè inferri nequiret; item ei, cui servitus in eo debetur; quippe quorum conditio per talem illationem fit deterior. *Struv. & Muller. l. c. lit. e. juxta L. 2. §. 7. & L. 8. §. 4. non tamen creditori, seu ei, cui fundus ille pignori datus, ut iidem cit. L. 2. §. ult.* competit denique hæc actio ad id, ut inferens vel tollat illatum vel loci aestimationem seu pretium præstet *cit. L. 7. Lauterb. §. 18. Struv. Th. 78.* unde & rei persecutoria adeoque perpetua per *L. 7. ff. de relig. & sumpt. fun.* quia per eam dominus suum interesse petit, & non datur ad eum coëcendum sed ad damnum, quod actor per dictam illationem passus, ab eo avertendum. *Lauterb. l. c. Muller. th. 77.* ità tamen datur domino, ut reo competat electio alterutrius, sicut regulariter, ubi alternativè fit condemnatio. & quamvis iniquum videatur dominum invitum carere debere re suà (uti fieri posset, si reus eligeret præstationem pretii, in favorem tamen religionis id permittitur, & receptum est per *L. 10. §. fin. ff. de relig. & sumpt. ità iidem.* Quòd si tamen locus, in quem inferitur corpus, jam per sepulturam alterius effectus religiosus, adeoque jam positus extra commercium & nullam recipiens aestimationem, non ad pretium, sed ad pœnam pecuniariam (cujus rationem tunc habere pretium solutum, ajunt *Struv. cit. thesi. 78. & Muller, ibidem)* agendum *L. 3. ff. de sepulch. violat.* qui verò intulit in locum publicum seu usibus publicis destinatum, dolo malo, arbitrariâ modicâ coërcitione punitur, & si sine dolo id fecit, absolvendus est. *Lauterb. cit. §. 18. in fine Struv. & Muller. l. c. th. 79.* juxta *L. 8. §. 2. ff. de relig. & sumpt.* Interim loci dominus (etsi per istiusmodi injustam illationem non amitteret dominium, vel etiam is non evaderet religiosus) aut alius, cujus interest sine justa alia causa illatum cadaver propriâ autoritate exhumare & ejicere nequeat, non obstante, quòd quis licitè

propriâ auctoritate possit destruere, quod alius in ejus fundo eo invito extruxit; cum generaliter prohibitum sit per *L. 8. & 39. ff. & L. 1. c. cit. t.* ossa hominis animo sepeliendi illata eruere & alio transferre, ità *Lauterb. §. 15.* Porro tamen hodie videtur non esse usus hujus actionis, dum sepultura non est ità privati arbitrii in quocunque loco nullusque locus profanus sola illatione cadaveris pro cuiusque privati voluntate facta sit religiosus. Nichilominus tamen etiam hodie, dum loca sepultura publica & publicè constituta, esse huic actioni locum ex eo patet, quod in iis ipsis multi singularia sepulchra habeant, in quæ si quis injustè non habentem jus ad hoc intulerit, utili hac ratione conveniri potest, ità *Lauterb. l. c. §. 19. Struv. ad ff. de relig. & sumpt. fun. th. 80. lit. a. Muller. ibid. Hahn. ad We. senbec. tit. eod. num. 4.*

5. Quarto inter spectantia ipsum sepulchrum est interdictum de sepulchro ædificando, quo prohibet prætor inferri vim volenti ædificare sepulchrum novum, aut vetus rescire eo loci, in quem mortuum inferendi jus habet. *L. 1. §. 5. ff. de mort. inferend. & sepulch. ædific.* cujus prohibitionis causa *cad. L.* hæc additur; quòd monumenta seu sepulchra ædificari & ornari religionis interest. Ac ità hæc religio non solum apud veteres intercessit, sed & hodie adhuc observatur apud personas & familias maxime illustres, ut ab iis etiam in Ecclesiis ad memoriam & honorem defunctorum cænotaphia erigantur, lapides sepulchrales ponantur, quin & vexilla affigantur. Datur itaque hoc interdictum contra quoscunque, quovis modo istam ædificationem & exornationem impediendes, etiam eos, ut *Muller. in ff. cit. tit. th. 99.* qui prohibent materiam tali ædificio necessariam conveyi. prohibere tamen poterunt ædificationem iis, in quorum præjudicium ædificaretur, facta hac prohibitione statim ab initio cum novi operis nuntiatione; cum opere facto non detur alia actio, quam quòd vi vel clam. *L. 3. cit. iii. Muller. l. c.* quamvis etiam hujusmodi monumenta magnifica, præcipuè in Ecclesiis excitari non posse videantur, nisi cum petito & obtento assensu eorum, ad quos pertinent Ecclesiæ, & qui earum curam habent. posse tamen in Ecclesia patronata, seu quæ fundatorem habet, sine hujus consensu, quin & eo invito, constructi sepulchrum vel etiam capellam; quia exinde nullum adfert præjudicium, & Ecclesiæ confertur beneficium, quod, cum patronus procurare teneatur, esset irrationabiliter invitatus tradit *Delb. de immun. Ecclesia. c. 17. dubit. 14. n. 19.* citatis pro hoc *Lamberdin. de jurep. l. 1. p. 1. q. 3. a. 17. Lavor. var. tom. 1. tit. 2. c. 9. n. 83. Peyer. in tom. 1. privit. minimor. in consil. 26. Leonis X. num. 50.*

6. Quinto loco venit actio de sepulchro violato, quæ violatio censetur crimen atrocissimum sacrilegio proximum. *L. 5. c. de sepulch. viol.* variisque modis contingit, puta, corpora sepulta aut ossa vel reliquias extrahendo, in eo ædificium ad alium quam ad sepulchri usum habendo, saxa vel columnas auferendo, ornamenta & monumenta defirmando, aliudve demoliendo, terram evertendo, cespitem evellendo, aliave ratione sepulchri conditionem deteriore reddendo, de quibus *L. 3. §. 6. L. 7. ff. L. 2. 4. & §. c. de sepulch. viol.* Actio de sepulchro violato describi potest, quòd sit actio civilis in factum, prætoris, qua is, cujus intererat, vel quis de populo agit adversus dolosos sepulchri violatores ad id, quantum ejus interest, æquum judicabitur ad pœnam 100. vel 200. aureorum sibi applicandam.

plicandam. *cit. l. 3. pr.* Ex quibus deducuntur sequentia: primo quod competat ei, ad quem jus sepulchri pertinet, *cit. l. 3.* vel cuius interest, puta, agnato, cognato, hæredi necessario, licet se bonis defuncti non immiscuerit. *Lauterb. in ff. de sepulch. viol. §. 3.* et si nemo horum adsit, aut agere voluerit, datur cuiquæ de populo agere volenti. *cit. l. 3.* et si agere plures velint, prætoris est, unum ex iis eligere, scilicet magis idoneum, vel cuius causâ iustissima videbitur. *Lauterb. l. c. juxta tit. l. 3. §. 2. ff. de pop. alt. ita tamen, ut, si antequam lis ab eo contestata fuerit, aliquis, cuius intererat, pœnitentiâ ductus adhuc agere velit, hic præ illo sit audiendus. *cit. l. 3. §. 10.* non tamen audiendus causâ finitâ, etiamsi causâ reip. abfuerit. *l. 6. ff. eodem.* competit adversus dolosos sepulchrorum violatores; non tamen contra doli incapaces, & qui animum violandi non habent. *cit. l. 3. §. 1.* neque iis, qui sepulchra hostium diruunt & lapides inde sublatos in quemcunque alium usum convertunt. *Lauterb. §. 4.* citans *l. 4. ff. h. t. §. 36. ff. de relig. §. sumpt. fun.* quamvis ipsa defunctorum, quos nemo hostes indicat, corpora contrectare nefas dicat *Grot. de jur. B. & P. l. 3. c. 5. §. 3.* quin &, ut *Decian. tr. crim. l. 6. c. 44. num. 9.* jure belli sepulchra diruere semper fuit propudiosum. competit ad civilem pœnam exigendam, quæ diversa est, dum ei, ad quem sepulchrum spectat, datur ad interesse, quanti iudici æquum videbitur. *cit. l. 3. §. 6.* æstimatur autem ex facta injuria, item ex lucro violentis & damno illato, vel etiam temeritate delinquentis, quem iudex nunquam minoris condemnabit, quam in 100. aureos. *cit. l. 3. §. 8.* ad quos etiam damnandus, si ob simplicem violationem egerit, extraneus; ob dolosam tamen habitationem vel ædificationem in sepulchro factam, ad 200. *cit. l. 3. cum gravius censeatur locum religiosum permutationibus polluere, & in alios usus convertere juxta l. 12. ff. de relig. Lauterb. §. 5.* *Bocer. clas. 4. disp. 9. th. 27.* Hanc verò pœnam non dividendam inter fisco & actorem, ut vult *Welenbec.* Sed totam cedere actori juxta ordinariam actionum popularium naturam, verius censet *Lauterb. l. c.* cum *Brunem. ad l. 1. c. h. t. num. 4.* *Bardili.* & aliis *Arg. l. 12. ff. de V. S.* dum ibi dicitur: post litem contestatam actor fiat creditor, adeoque & ipsi non fisco debetur, ne alius diceretur fisco debitor, & actor tantum fisci procurator. De cætero agitur quoque ex hoc delicto criminaliter, pœnaq; pro diversitate casuum diversa infligitur. Et quod si quis armatâ manu more latronum sepulchrum violavit, ultimo supplicio punitur. *cit. l. 3. §. 7. ff. h. t.* si sine armis violatum, epitaphiis solum corruptis, faxis marmoreis aliæ materia fabricandi causâ ablata, villam, vel ædificium ad quod ista materia provecta fisco inferre tenetur reus *per l. 2. c. h. t.* & insuper eidem 10. pondi auri solvere *per l. 4. c. h. t.* violatum verò extractis & erutis corporibus, viliores quoque ultimo supplicio, honestiores deportatione puniuntur; pœnasque hæc adhuc hodie obtinere testantur *Hahn. Bard. Carpz. & Schilter. apud Lauterb. l. c.* quin & si corpora extracta, spoliata & insepulta relicta, aut delictum sæpius iteratum, aliæque circumstantiæ aggravantes concurrant, ad pœnam gladii deviniri posse tradunt *Berlich. p. 5. concl. 47. num. 8.* *Carpz. §. F. p. 4. c. 34. def. 2.* & alii apud *Lauterb. §. 7.**

R. P. Lewr. Jur. Can. Lib. III.

Quæstio. 802. Actio funeraria quæ & qualis sit?

REsp. Ad primum & secundum. actio hæc breviter describi potest, quod sit actio personalis, quæ quis expensas funeris causâ factas repetit ab eo, ad quem eas facere pertinebat. sumitur ex *l. 12. §. 2. l. 14. §. 6. ff. de relig. §. sumpt. fun.* dicitur *personalis.* quia oritur ex quali contractu, dum funerans seu eas impendens cum defuncto contrahere creditur. *l. 1. ff. cit. 2.* quandoq; etiam cum hærede, dum nimirum negotium hæredis gerens funeravit. *l. 14. §. 15. cit. eod.* Est quoq; & dicitur prætorialia *Lauterb. §. 26. tit. eod.* & AA. passim, ut videre est apud *Azo. in sum. eod. ad cit. tit. n. 23.* *Perez. ibid. n. 9.* *Franzk. ibid. n. 28.* *Brun. ad l. 14. n. 17. eod.* *Arg. l. 12. §. 2. eod.* dum ibi edictum prætoris de istiusmodi sumptibus funeris recuperandis expresse proponitur. nihilominus contrarium, seu esse actionem civilem, demonstrari à *l. 17. §. 3. commod. l. 8. c. de negot. gestor. ait Mull. ad ff. cit. t. th. 84. lit. b.* citatis pro eodem aliis; eò quod non omnia, quæ edicto prætoris proponuntur, ratione suæ introductionis & primæ originis sint prætorialia. *Arg. l. 2. ff. commod. l. 1. §. 1. ff. de pos. cum prætores non solum prætorias, sed & civiles actiones suis edictis proponebant.* Unde etiam, dum prætor indicto suo pollicetur, se actionem daturum, id ita non semper intelligendum, ac si actio illa antecedenter non extitisset, ac ita suos natales, ut inquit *Muller.* ipsi prætori, tanquam suo auctori, deberet; sed quod præter actionis ipso jure jam competentis, & extra suas causas existentis exercitium actori concedere, eisdemque in iudicium deducenda, & ibi ventilanda coram iudice pedaneo copiam largiri velit. Est quoque subsidiaria, quia non competit, nisi deficientibus aliis remediis *l. 14. §. 12. §. 15. h. t.* ex quo tamen non inferendum esse prætoriam, ait *Muller. l. c.* cum omnem actionem subsidiariam asserere non sit omnino tutum, ut *Kurrer. dissert. de act. fu. th. 3.* Esse etiam non stricti juris, ut voluit *Hann. in resol. l. 4. p. 2. q. 29.* *Zoës. in comment. ff. h. t.* *Azo & c.* censent *Lauterb. l. c.* *Muller. l. c. th. 85. lit. y.* *Hahn. ad ff. de religiof. §. sumpt. num. 6.* *Bachov. de action. d. 6. th. 7.* *Kurrer. l. c. th. 4.* *Arg. l. 14. §. 13. cit. t.* & quamvis ea *§. 28. Inst. de action.* non reperitur relata explicitè inter actiones bonæ fidei, continetur tamen implicite sub actione negotiorum, quæ est bonæ fidei; quamvis ab ea in hoc differat, quod major in illa, quam actione negotiorum gestorum servetur æquitas *cit. l. 14. §. 13.* *Lauterb. Muller. LL. cit.* vide hunc posteriorem de hoc fusiùs *th. 86. lit. y.* Est item perpetua, ut iidem juxta *l. 31. §. 2. tit. eod.* Est denique privilegiata in hoc, quod, cum impensa funerum ante omnia debita deducantur ex hereditate. ut juxta *l. 45. cit. t.* *Covar. in c. Raynald. §. 3.* de testam. num. 2. *Garcias de expens. c. 8. num. 23.* *Negulant. de pign. p. 5. memb. 2. num. 28.* hic creditor seu præstans expensas funeris reliquis omnibus creditoribus, etiam anteriorem hypothecam habentibus, sit præferendus. *l. 18. 19. 45. cit. t.* *Lauterb. l. c.* *Mull. l. c. th. 89. lit. a.* idque propter utilitatem publicam, ne cadavera jaceant insepulta, ut *Jafon in l. ult. §. 9. c. de jur. delib.* quæ ratio, quia locum habet, sive, qui sumptus fecit, sit hæres, sive non, in merito hoc privilegium restringitur ad hæredem à *Surdo decif. 112. n. 4.* Extenditur hoc privilegium prælationis sumptuum funeralium variè contra communes aliàs regulas juris, primò quidem, ut, qui eas præstitit, præferatur etiam uxori

D d d

dotem

dotem petenti. *cit. l. 18.* Lauterb. *cit. §. 26.* & sumptus illi doti; cum, ut Garc. *l. c.* inhumanum sit maritum jacere insepultum, ut mulier dotem salvam & integram retineat. Secundò legatariis, etiam ubi legata sunt. *Pia. l. 24. c. t.* Covar. *in c. Rainald.* de testam. Muller. *cit. th. 89.* Tertio fideicommissariis; ità ut bona subiecta fideicommissò familiae, aliàs alienari prohibita impensarum funebrium causà alienari possint. Knipschild. *de fideicom. famil. nobil. c. 11. num. 218.* Müll. *l. c.* Quarto qui jus habent detrahendi falcidiam, ità ut ea ante restitutas expensas funeris detrahi nequeat. *§. ult. Inst. de L. falcid.* ibiq; Franck. Quintò ut contra eum excipere nequeat, de non confecto inventario. Roland. à valle *de inventar. p. 113.* Phanuc. *tr. eod. p. 4. n. 36.* Muller. *l. c.* Sextò ut repeti ab eo possint facta citra & contra voluntatem ejus, cujus erat eas facere. Arg. *l. 43. h. t.* Surdus. *cit. decis. 215. n. 25.* Septimò, ut legato accepto impendi nequeat, quò minus insuper dictas expensas recipere possit. *l. 3. c. h. t.* Müll. *l. c.* Octavò ut gaudeat privilegio retentionis ex bonis hereditariis defuncti, etiam si essent libri scholarium & literarum, qui maximè privilegiati sunt, ut Muller. Extenduntur etiam hæc privilegia sumptuum funeralium ad sumptus factos in curationem infirmi. *l. 4. c. de petit. hered. l. 3. c. h. t.* Negusant. *de pign. p. 5. memb. 2. n. 28.* & DD. *ad Lull. §. 9. c. de jur. deliber.* quorum sumptuum nomine veniunt etiam salaria medicorum & pharmacopolarum. Carpz. *p. 1. c. 28. d. 43.* quin & alimenta tempore morbi, ex quo æger decessit, præbita. Richter. *de privileg. credit. disp. 4. memb. 4. c. 5. n. 28.* & hæc expensæ etiam invito & prohibente ægro factæ repeti possunt, cum ægri nequeant suis privilegiis integrè renunciare. Decius *ad l. 69. de R. 7. n. 2.* Surd. *255. n. 25.* Muller. *l. c. lit. β.* Limitatur tamen etiam hoc privilegium. Primò, ut, qui sumptus hos erogavit, non præferatur iis, qui vel dominium vel hypothecam ratione rei venditæ in rebus creditoris probare possunt. Neque etiam hi sumptus præferantur mercedibus famulorum, ut Muller. *l. c.* Secundò, ut non extendantur nisi ad expensas necessarias, seu sine quibus corpus piè & honestè humari non potuit. *l. 1. §. fin. ad L. falcid.* de quibus judex pro facultatibus & dignitate defuncti arbitrabitur. *l. 14. §. 6. & 10. h. t.* de quo postremo plura *q. seq.*

Quest. 803. Cui & adversus quem datur hæc actio funeraria?

1. **R**esp. Ad primum primò in genere: datur hæc actio illis, qui alieni funeris sumptus, sive per se, sive per alium fecerunt, nec illos alia actione repetere possunt. *cit. l. 14. §. 13. & 15.* eorumque hæredibus juxta ordinariam actionum ex contractu vel quasi contractu descendentium naturam. Lauterb. *l. c. §. 28.* per *L. 31. §. 2. de relig. & sumpt.* modò tamen animo repetendi & recipiendi hos sumptus fecerit. *cit. l. 14. §. 7.* Franck. *cit. t. num. 27.* Hahn. *ad Wesenb. ibid. n. 6.* Struv. *th. 86. lit. y.* Muller. *ibid.* qui animus in dubio præsumitur. Muller. *l. c. lit. ζ.* secus, si solius pietatis causà id fecerit (non tamen accipitur pietas hic pro ea, quam quilibet habere supponitur, ne corpora insepulta maneat, utpote quæ consistere potest cum animo sumptus repetendi, sed denotat misericordiam erga alterum sibi opem ferre non valentem exhibitam, ut dum non sunt ex aliis obligatis ad illos sumptus præstandos, qui illos præstare aut etiam refundere possunt, erogare tamen etiam ex pietate dicuntur propter sanguinis conjunctionem aliamve ar-

etiam conjunctionem. v. g. ab iis, qui aliàs alimenta præstare obligantur, ut Carpz. *p. 2. c. 46. d. 23.* Coler. *de alm. l. 2. c. 1. à num. 10.* Muller. *l. c. lit. v.* & sic animo donandi & ex pietate filium has expensas fecisse in funeratione patris, præsumi stantur. Menoch. *conf. 416. num. 2.* Brunem. *in eod. l. 3. h. t. num. ult.* de hoc tamen, quòd pietatis, misericordiae & affectionis gratià impensum dicitur, judex arbitrabitur. Struv. & Muller. *l. c. lit. n.* dum autem *cit. l. 14. §. 7.* dicitur, oportere funerantem protestari, se id facere animo repetendi sumptus. id oportere non accipi pro absoluta necessitate protestationis, ita ut ea omisà censetur id facere ex mera pietate vel animo donandi, adeoque ei actio repetendi sumptus non competat, ut volunt Hahn & alii apud Muller. *l. c. lit. θ.* Sed pro expedire, opportunum & tui esse, interponi hanc protestationem ad facilitatè & sine quaestione seu controversià obtinendam recuperationem factarum expensarum rectius cum Gl. *in cit. §. 7. V. oportebit.* tradunt Zoës. *ibid. num. 8.* Muller. *l. c.* cum aliis à se citatis.

2. **R**esp. Ad primum secundò in specie de aliquibus personis, de quibus fortè dubium esse poterat. competit ea actio primò mandatario, seu quem alius tanquam instrumendum ad faciendos de suo hos sumptus adhibuit. *cit. l. 14. ff. de relig. & sumpt. §. 15.* etiam ei, qui sine tutoris autoritate à pupillo habuit ad hos mandatatum. De quo vide Muller. & quidem mandatario defuncti contra prohibitionem hæredis funerantis. *cit. l. 14. §. 13.* A finius *ibid. num. 11.* Baldus *ad L. ult. c. de negot. gesti. num. 5.* Muller. *cit. th. 86. lit. y.* ità tamen, ut Muller. *l. c. lit. a.* dum prospectum ei est alio remedio. v. g. actione mandati, ordinaria, non sit ei integrum experiri hoc iudicio. Secundò marito sumptus impendenti in funus uxoris in casibus nimirum, in quibus eos facere non tenebatur. quos casus vide *resp. seq.* & apud Muller. *l. c. lit. δ.* Tertio sponsus & sponsa, de presenti licet, impensas in alterius funus possunt repetere. Kurrer. *de ad. funer. th. 12.* Muller. *l. c.* Quarto pater in casu, quo filius condito testamento de peculio suo castrensi, vel quasi castrensi exclusò patre, alium instituit hæredem, relicta eidem titulo singulari aut in re certa legitimà aut portione; tunc enim patri, si quid ultra hanc portionem impendit in funus filii, actione funeraria ab hærede recuperare potest. *cit. l. 14. §. fin.* Kurrer. *th. 23.* Muller. *l. c.* quem vide. Quintò hæredi putativo, si victus, in restitutione hereditatis sumptus funebres, quos fecit, non detraxit, repetere is eos potest hac actione, non quidem directà sed utili; quia non funeravit animo, ut alienum, sed ut proprium negotium gereret. *cit. l. 14. §. 11.* Muller. *l. c.* ne hæres verus, cui hoc onus incumbit cum damno putati hæredis fiat locupletior. Sextò Legatario, etiam si rem ipsam legatam impenderit. *l. 3. c. lit. cit. in nota l. ult. §. fin. eodem.* Idem est de fideicommissario particulari, nec non de donatario. Arg. *§. 3. Inst. de legat. §. 1. Inst. de donat. l. ult. de donat. caus.* non obstante, quòd aliàs, quando quid donatur alicui & donatarius vicissim aliquid donat; donanti id animo remunerandi & donationem compensandi fecisse præsumatur. juxta *L. 12. §. 2. ff. mand. dat.* De quo vide Muller. *l. c.* Septimò executoribus ultimarum voluntatum, dum de suis propriis, & non de bonis hereditariis faciunt hos sumptus. Garc. *de expens. c. 8. num. 21.* Octavò usufructuario licet omnium bonorum, funeranti domi-

dominum directum, competit jus & actio sumptus repetendi ab herede illius, qui usum fructuum reliquit. Trentacing. l. 1. var. resol. 6. ad rub. de pecul. num. 10. & alii, quos citat & sequitur Muller. l. c. heredem enim sequitur tale as alienum, sumptusque funebres ex hereditate deducitur juxta l. 4. §. ff. b. r. usufructuarius autem non est successor hereditatis aut juris universi, sed bonorum tantum, & quidem solum quod ad commodum percipiendi fructus. Nonò successor in feudo, si vasallum sepelivit, competit hæc actio ad repetendos sumptus ab heredibus allodialibus defuncti. Mevius p. 2. decis. 124. n. 6. ubi hereditas hæc non est sufficiens honeste sepultura, sumptus hi præstandi ex fructibus feudi à successore in eo, ut Struv. syntag. jur. feud. c. 14. th. 20. & alii apud Muller, qualiter autem distinguendum in casu, quo filius patri vel agnatus succedit, vide apud eundem. Idem quod dicitur de successore in feudo, dicendum in successore in fidei commissio vel majoratu, tradunt Gratian, discep. for. tom. 1. c. 94. n. 29. Garc. de expens. c. 16. n. 33. & c. Decimò hospiti, qui in publico diversorio defunctum sepelivit, ita etiam, ut, si defunctus bona attulerit, non teneatur ea restituere, nisi refulis expensis in morbum & funus; incumbente tamen hospiti probatione, saltem per verisimiles conjecturas, quod de suo fecerit illas impensas. Arg. l. 4. c. de petu. hered. Bald. Caltrenf. Salic. Sichard. ibid. Garc. l. c. 8. n. 26. Undecimò studioso facienti sumptus in funus contubernalis sui, etiam retentorij defunctum sepelivit, ita etiam, ut, si defunctus bona attulerit, non teneatur ea restituere, nisi refulis expensis in morbum & funus; incumbente tamen hospiti probatione, saltem per verisimiles conjecturas, quod de suo fecerit illas impensas. Arg. l. 4. c. de petu. hered. Bald. Caltrenf. Salic. Sichard. ibid. Garc. l. c. 8. n. 26. Undecimò studioso facienti sumptus in funus contubernalis sui, etiam retentorij defunctum sepelivit, ita etiam, ut, si defunctus bona attulerit, non teneatur ea restituere, nisi refulis expensis in morbum & funus; incumbente tamen hospiti probatione, saltem per verisimiles conjecturas, quod de suo fecerit illas impensas. Arg. l. 4. c. de petu. hered. Bald. Caltrenf. Salic. Sichard. ibid. Garc. l. c. 8. n. 26. Undecimò studioso facienti sumptus in funus contubernalis sui, etiam retentorij defunctum sepelivit, ita etiam, ut, si defunctus bona attulerit, non teneatur ea restituere, nisi refulis expensis in morbum & funus; incumbente tamen hospiti probatione, saltem per verisimiles conjecturas, quod de suo fecerit illas impensas. Arg. l. 4. c. de petu. hered. Bald. Caltrenf. Salic. Sichard. ibid. Garc. l. c. 8. n. 26.

3. Resp. Ad secundum: datur hæc actio adversus eos, ad quos spectat cura funeris. ea autem cura ad aliquem ex triplici causa spectare potest. Primò propter jussum testatoris l. 12. §. 4. h. t. dum nimirum quandoque solent nonnullis, etiam in hereditate non succedant, hæc onus imponere; eò quod eorum magis, quam heredum & propinquorum fide & industria confident. quibus tamen liberum est, vel hanc testationis voluntatem agnoscere, vel, si quid illis ab eo hoc intuitu relictum, repudiare, & hoc commodo privari. Muller. l. c. th. 87. lit. a. Lauterb. §. 28. juxta cit. l. 12. §. 4. Secundò propter successorem, sic dum testator aliud non disposuerit, datur contra heredes, sive hi ex testamento, sive ab intestato, sive jure civili, sive prætorio succedant. cit. l. 12. item contra fidei commissarium, & quidem in ordine ad omnes expensas recuperandas, si tota hereditas ei restituta, aliàs pro rata partis, in qua successit. l. 1. §. 4. ad sc. Trebel. Muller. l. c. lit. b. cum enim defunctus de suo funerari debeat, æquum est eos, qui ejus bona consequuntur, tale onus ferant; adeoque, si quid non fecerint, sed alius eorum loco, eidem expensæ restituantur. si verò adita nondum est hereditas, sumptus restituendi ex hereditate. Tertio propter sanguinis conjunctionem, a liamve necessitudinem, quales sunt, qui ad præstanda vivis alimenta obstricti erant; horum enim nomine venire etiam sumptus funebres, ex communi DD. sensu ait Muller. l. c. lit. y. remittens ad Coler. tr. de aliment. l. 2. c. 1. num. 12. & seq. intelligendum tamen hoc ipsum de obstrictis ex dispositione legis, & non de obstrictis ex dispositione hominis, etiam facta in ultima voluntate; cum tales dispositiones sint strictè accipiendæ, & non ultra proprietatem disertorum verborum extendendæ. taliter autem ad alendos filios ex dispositione legis obstringuntur parentes. l. c. c. de infant. expos. l. 4. §. R. P. Lex. Jur. Can. Lib. III.

§. 12. de agnos. & alend. liber. & de contra liberi ad alendos parentes. l. 5. & seq. de jure dot. item fratres ad alendos fratres l. 73. §. 1. eod. ceteros verò consanguineos, etiam nulla necessitate legis ad præbenda invicem alimenta expressè asstringuntur; quia tamen suo modo ex pietate ad id asstringuntur, à magistratu tam ad alendum, quam funerandum cogi posse, tradit Coler. 2. l. c. c. 9. num. 27. apud Muller. l. c. sunt tamen & alii obstricti ad præbenda aliis quibus alimenta, & consequenter ad præstandos sumptus funebres, puta, sacer nuri. Arg. l. 5. §. 12. de agnos. & alend. liber. nuri sogero Arg. l. 15. §. fin. & l. 16. solut. matrim. Libertus patrono. cit. l. 5. §. 8. de agnos. & alend. lib. patronus liberto. l. 6. §. eod. donatarius donanti egeno pro quantitate rei donata. Carpz. p. 2. c. 12. d. 32. Vasallus domino feudi; non quidem ex suo patrimonio, sed ex fructibus feudi, ad dimidium unius anni. Rittershauf. in partit. feud. l. 2. c. 1. num. 90. Stryck. exam. juris feud. c. 18. q. 33. apud Muller. l. c. & contra dominus dives vasallo egenti. Mynf. cent. 6. obs. 60. Ecclesia patrono. c. 25. de jurep. Gurt. de tutel. p. 3. c. 20. num. 38. unde & cum funerare tenetur. Arg. cit. c. 25. quare hi omnes, si funerales expensas non præstiterint, actione funeraria conveniri possunt ab eo, qui illas præstitit. denique propter actam necessitudinem funeris sumptus in certis tantum casibus, facere debet maritus in funus uxoris, & vice versa uxor in funus mariti; extra quos casus si eos non fecerit, contra illum facienti illos, non competit actio, sed solum contra eos, qui ad id obligantur. Sic si matrimonium fuerit doratum & maritus dotem ex pacto totam vel partem accepit, pro rata dotis ejusve partis ad eum spectat funerare uxorem, v. g. si in dote sint 100. in hereditate 200. duas partes sumptuum hæres sustinebit, & maritus nam, & consequenter dicta actione pro rata conveniri potest. l. 22. & l. 27. ff. de relig. & sumpt. Lauterb. ibid. §. 29. Muller. th. 86. lit. d. Si vero maritus nihil ex dote lucrifecit, sumptibus funeris nullatenus onerandus. Arg. l. 16. cit. lit. idem est, si stante matrimonio restituit dotem uxori. cit. l. 27. §. 1. aut etiam patri ejus dos restituenda, in quo casu etiam impensas à se factas patri imputare potest tanto minus ex dote restituendo l. 17. & 29. h. t. si matrimonium fuerit indotatum, impensa spectant ad ejus patrem vel heredes; si verò heredem non habeat, & pater sit mortuus, vel non sit solvendo, tunc demum ad maritum, quantum is facere potest, spectat curare funus uxoris, cum tunc injuriosum videatur ejus quondam uxorem ab eo relinqui insepultum. Garc. de expens. c. 8. num. 46. Lauterb. Muller. LL. cit. per l. 28. h. t. quod autem in hoc puncto constitutum, & hic dictum de marito, rectè propter identitatem rationis extenditur quoque ad uxorem Carpz. p. 3. c. 25. d. 7. Lauterb. cit. §. 29. Porro societate bonorum inter conjuges contracta sumptus in funus mariti vel uxoris, si aliud non fuit conventum, aut jure constitutum, vel consuetudine receptum, non ex quæstu conjugali communi, sed ex parte defuncti, aut propriis ejusdem bonis desumendi. Lauterb. l. c. Muller. cit. th. 87. lit. d. Arg. l. 14. §. 1. h. t. ubi dicitur: de suo enim expedit mortuos sepelire. & l. 4. §. 59. 63. ff. pro socio. De cæterò qui pauperem nihil habentem suis sumptibus funerat, regulariter contra nullum actionem funerariam habet, tametsi incumbat magistratui curare, ne insepultus jacet. Muller. l. c.

Quæst. 804. Ad quid datur hæc actio funeraria?

1. Resp. Primò in genere: datur hæc actio ad recuperandos sumptus factos in funus, sine quibus illud honestè curari & deduci nequivit, observatio in iis modo legitimo, ita ut spectatâ dignitate & facultatibus defuncti, locique consuetudine, (de quo iudex arbitrabitur) neque in excessu neque in defectu peccatum fuerit. *L. 12. §. 5. L. 14. §. 4. §. 5. §. 6. ff. de relig. & sumpti. fun.* Struv. *ibid. th. 88.* Lauterb. §. 32. Garc. *l. c. c. 8. num. 2.* unde si supervacuos & immoderatos sumptus impenderit, v.g. cada-ver involutum veste holoserica unâ cum annulis aureis, aliisque pretiosis ornamentis sepeliendo (in quo tamen illustribus personis indulgendum quid) nulla eorum habetur ratio, eosque solum, quos impendere debuit, repetendi habebit actionem, ita ut talis excessus poena sit iactura cæterorum *L. 14. §. 9. h. t.* Brunem. *ibid. num. 9.* & asinius *vers. quid ergo.* Lauterb. *l. c.* Kurrer. *l. c. th. 44.* & alii, quos citat & cum communi sequitur Muller. *l. c. th. 88. lit. β.* Et hæc etiam si testator istiusmodi luxum adhiberi iusserit; ejus enim voluntas (etsi aliàs religiose servanda) in hoc inepta, utpote quæ vivis nocet, & mortuis non prodest, justè & impunè contemnitur ab hærede. Arg. *L. 113. §. fin. ff. de legat. 1. L. 40. §. fin. aur. & arg. Legat. Rebuff. de sent. provision. in præfat. n. 50. in fin.* Asin. Lauterb. Mull. *LL. cit.* quin & creditorem audiendum esse; qui non tam sepulturam quàm luxum & pompam impedire cupit; dum nimirum hæres ultra facultates in funus impenderet ait, apud Lauterb. Frider. *de interdito l. 2. n. 31. & seq.* Econtra quoq; sumptus nimis modici, qui potius in contumeliam, quàm honorem mortui cedunt repeti nequeunt. *cit. l. 14. §. 6. & 10.* Asin. *ibid. l. c.* Rebuff. *l. c. n. 52.* Lauterb. Muller. *LL. cit.*

2. Resp. Secundo circa quædam in specie: his sumptibus, ad quos datur hæc actio, accensetur primò pretium loci, in quo sepelitur defunctus, dum nimirum is fortè locum non habet sepulturæ, & curam funeris suscipiens locum purum, hoc est, in quo necdum quisquam sepultus est, aut jus inferendi defunctum in sepulchrum alterius pretio comparasset, *L. 7. cit. 1. & Brunem. ibid.* Kurrer. *l. c. th. 34.* Muller. *cit. th. 88. lit. a.* Secus est de expensis, quas funerans, dum defunctus jam habebat sepulchrum majorum, & aliud à se constitutum, eo præterito, locum alium coëmat. Arg. *L. 1. ff. ad leg. aquil. & cit. L. 14. §. 3. h. t.* ubi ad reposcendas expensas in comparationem sepulchri requiritur necessitas ejusdem acquirendi. Unde idem est, si præterito camiterio, ubi hodie dum gratis conceditur sepultura, funerans alibi titulo oneroso compararet sepulchrum; nisi fortè dignitas defuncti exigeret sepulturam extra talem locum communem Carpz. *Jurispr. confistor. def. 391. n. 11.* Muller. *l. c.* Secundo expensæ ex more recepto factæ cum moderamine in positionem lapidis sepulchralis, exstructione monumenti epitaphiorum

& similibus pro honore defuncti; quod tamen inspecta stricta ratione pluribus adductis rationibus pro diveritate inter sumptus factos in hujusmodi monumenta & Epitaphia & factos in ipsum sepulchrum & funus. negat Finckelth. apud Mullerum *l. c.* quem desuper vide. Tertio pretium sacrophagi & panni nigri, quo is infernitur, parietesque templi vestiuntur. Si coëmendus, vel aliàs pro accommodatione illius datum. Muller. *l. c.* idem est de coronis & floribus sericis feretro exornando concessis. Quarto vestes, linteamina, quibus corpora involvuntur aliaque ornamenta, quibuscum ea juxta morem regionum sepeliuntur, uti Archiepiscopi cum pallio juxta *c. 2. de auctor. & usupall.* Aliique prælati in habitu Ecclesiastico sepeliri debent. Vestes item lugubres quæ famulis defuncti & in specie fascia pepla cognatis proximis ex more aliquorum locorum & portitoribus funeris dari solent. Lauterb. §. 31. quamvis ea, quæ in hac parte solum ad honorem fieri solent nomine sumptuum funeraliû de jure communi venite negent Carpz. *p. 1. c. 28. d. 41. num. 3.* Garc. *l. c. c. 8. n. 8. & 12.* Quinto quæ dantur Clericis, aliisque ministris Ecclesiæ, magistris, scholaribus funus comitantibus, aditio, portitoribus compulsores campanarum, vespillionibus. Mull. *l. c.* Arg. *cit. c. 14. §. 3. & 6.* Sexto quod impeditur pro vectura cadaveris ad sepulturam, qualiter ad eam corpora personarum illustrium stanneis inclusa capulis devehuntur. quò etiam spectat vectura, quæ corpus peregrè defuncti in patriam tumulandum deferretur. *cit. l. 14. §. 4.* Kurrer. *th. 39.* Surd. *decis. 255. num. 27.* Muller. *l. c.* Septimo quod datur habenti concionem seu orationem pro cuiusque loci consuetudine. *cit. l. 14. §. 3. 4. 6.* Asin. *ibid. n. 3.* Carpz. *J. F. p. 1. c. 28. d. 41.* Berlich. *p. 1. concl. 64. num. 6.* Lauterb. §. 31. Mull. *l. c.* His denique, non quidem stricto jure hodie dum annumerantur salaria medicorum, chirurgorum, aliorum sumptus in morbum ultimum, quo decessit defunctus, de quibus supra Berlich. Carpz. *LL. cit.* Lauterb. §. 33. Porro ad hanc actionem intentandam potissimum probari debet realis sumptuum funebrium erogatio, quò fieri potest per instrumenta & testes, & his deficientibus, per privatam specificationem, ad quod unumquodque sit impensum, editam per funerantem, etsi exigui & probabiles, conjecturam verisimilem arbitrio boni viri committendam, adhibito etiam juramento suppletorio, oblato à iudice vel ex officio ad instantiam partis Arg. *l. 3. c. de rebus dubiis & c. fin. de jure jurand.* idque propter religionem funeris, in qua fides exsuperat *juxta cit. l. 14. §. 6.* ita Muller. *th. 88. lit. y. in fine* cit. aliis Berlich. *ubi ante n. 92. & 102.* Carpz. *l. c. n. 46.* Eam etiam actionem; cum sumptus illi religiosi non sint, neque ex re Ecclesiastica, sed ex quodam quasi contractu, instituendam coram iudice seculari, etsi de ipso jure sepeliendi, juxta *c. non estimamus. caus. 13. q. 2.* agendum coram iudice Ecclesiastico, astruunt Carpz. *Jur. confistor. l. 2. d. 390. num. 1.* Lauterb. §. 34. Muller. *l. c.*

TITULUS XXIX.

De Parochiis & alienis Parochianis.

Quæ ad hunc titulum ab AA. quæri & tractari solent, vide tractata fusè & accuratè à me in foro benesic. *p. 1. à quæst. 144.* vide quoque ejusdem par-

tis indicem, *V. parochia & parochialis Ecclesia & v. parochus.*

TITU-